

ILONPILAAJA
Tammi

ILONPILAAJA

ILONPILAAJA

ilonpilaaaja

ILONPILAAJA

ILONPILAAJA

ILONPILAAJA

ILONPILAAJA Anni

ILONPILAAJA Ihlberg

Anni Ihlberg

ILONPILAAJA



HELSINKI



© Anni Ihlberg ja Tammi 2021

ISBN 978-952-04-3154-9

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

Painettu EU:ssa

PROLOGI

Kupru ajassa

Alkukesän taivas on virheetön: haalean pastellinen, valoltaan lempeä.

Lotta juoksee.

Lotta juoksee kohti juna-asemaa, jalkapohjat läimivät asfalttia väkivaltaisesti, osuessaan maahan ne nostattavat katupölyä ilmaan, hän kuvittelee miltä näyttää takaapäin, vain hiekkapilvi, loittoneva hiekkapilvi.

Aseman laiturilla on väljää. Kuin joku olisi ripotellut ihmiset täydellisen epätasaisesti pitkin laituria, kuvaksi junan odottamisesta. Vaiteliaat pariskunnat kääntyvät toisiaan kohti todetakseen jotain mistä ei ole puheenaiheeksi asti, vaiteliaat pariskunnat hymähtelevät ja nyökkäilevät ja kohauttelevat olkapäitään ja kääntyvät taas pois päin toisistaan, käpertyvät pienten ruutujensa ylle. Kauempana laiturilla on joukko teinejä, ehkä juuri peruskoulunsa päättäneitä. He asettuvat ringiksi, järjestyvät pieneksi aurinkokunnaksi, ja heidän aurinkokuntansa hajoaa ja asettuu hetkeksi uudelleen. Poika läpsäyttää kiharahiuksisen tytön paljasta, paah-tunutta reittä ja tyttö kiljahtaa Mitä vittua, Lotta vilkaisee heitä olkansa yli mennessään ja kääntää taas katseensa kun tyttö vinkuu Älä-ä, kiemurtelee ja nauraa kuin voisi naurulla muuttaa leikiksi sen mitä tapahtuu, nauruun livahtaa kimeä,

pelästynyt sävy, joka paljastaa toden leikin alta. Lotalla on epätodellinen olo: hän ohittaa ihmiset kuin olisi päähenkilö videopelissä, on kuin ihmiset olisivat vain maisemaa, kulis-sia, animoituja liikehtimään veltosti näyttääkseen eläviltä, ja tämän elävän näköiseksi animoidun maiseman lomassa hän, Lotta, painaa eteenpäin, on vauhdissa vielä sittenkin kun juna jo jyskyyttää laiturille, ja junan pysähtyessä hän on ensimmäisellä ovella, huohottaa, kiskaisee itsensä pitkällä harppauksella kynnyksen yli.

Puhelin värisee. Hän olettaa sen olevan äiti, jonka soitto ei merkitse nyt mitään, ei nyt tässä, nimi näytöllä, pikselit ovat vain pikseleitä, eivät syyllisyyttä, eivät mitään. Lotta vilkaisee näyttöä laiskasti, Kasperi, ajatukset keskeytyvät, sisällä nytkähtää. *Ollaan bissellä, ootko stadiin tulossa*, Kasperi kirjoittaa, ja Lotta kirjoittaa *Joo*, kyllä hän tulee, hän tulee jaloilla jotka eivät paina mitään. Ne samaiset jalat hän oikaisee pitkiksi vastakkaiselle penkille, mulkaisee konduktööriä joka käskee laskemaan ne, ja konduktööri luovuttaa ja lähtee, mumisee jotain mennessään, Lottaa ei hävetä, hän hymyilee voittajan hymyä sille joka häneen sattuu vilkaisemaan. Katseet eivät satuta häntä, ihmisten ilmeet ovat vain kuvia, ihmiset ovat pelkistyneet pinnoikseen ja ihmisten sanat pelkistyneet takaisin äänteiksi, lakanneet tarkoittamasta mitään, Lotta on yksin pitelemätön, raaka ja voimakas, hän on ainoa joka on olemassa kolmiulotteisena hahmona, hänen kehonsa on ainoa asia joka on totta.

Tunti sitten.

Tunti sitten äiti tuli ovelle, kysyi Mitä helvettiä nyt, Lotta. Heti kun auto oli kaartanut pihaan, Lotta oli lennähtänyt huoneeseensa, paiskannut oven kiinni, karjunut. Kun äiti tuli katsomaan, hän vilkaisu ylös myrskypilvensä keskeltä, ei sanonut mitään. Äiti meni, laittoi oven kiinni, Lotta

istui lattialla alusvaatteisillaan rintakehä vavahdellen, hän oli hetkeä aiemmin repinyt mekkonsa päältäään, typerän sievän pienen mekkonsa, jonka sisällä hän oli hymyillyt typeränä ja uskotellut itselleen olevansa turvassa. Mekon napit poksahtelivat irti ja lensivät pitkin lattiaa kun hän repi ja raastoi kangasta yltään. Mekko meni ja mekon mukana meni tyttö joka oli erehtynyt luulemaan, että jossain häntä odottaisi kaipaava syli, että joku pitäisi häntä väentungoksessa kädestä eikä hänen annettaisi jäädä taakse ja kadota, meni tyttö joka tuli yllätetyksi housut kintuissa, hölmistynyt kauhu kasvoillaan.

Lotta saa Kasperilta sijainnin ja jää junasta, ovet liukuvat edestä ja hän tömähtää laiturille ja kiihdyttää saman tien, hölkkää radanvartta pitkin, junat pyyhkivät hänen ohitse ja ilmapirta tarttuu paidan helmaan. Hän kääntyy hiekkatielle puistoon, jonka rakeisessa hämärässä pojat sylkevät riimejä mikrofoniiin, heidän ympärilleen on kerääntynyt tiivis rinki huojuvia ihmisiä, päättäjäisjuhlia viettäviä nuoria, poikia kauhtuneissa collegepuseroissa ja lippalakeissa, tyttöjä pienissä shortseissaan. Pojat laukovat vihaisia sanoja mikrofoniiin, nostattavat mölyä ympärilleen, siirtävät mikrofonin eteenpäin. Puolituttu poika laskee portaita alas skeittilaudalla, vilahtaa Lotan ohitse, hänen ilmeensä on tyyni ja keskittynyt, ja Lotta kiristää tahtia, ajattelee sitä miten pojat hänen ympärillään koettelevat rajoja, ajattelee hengenvaarallisia temppeja pyörien päällä, kohtuutonta röyhkeyttä sanoissa joilla hontelot mikrofontia pitelevät pojat nuijivat toisiaan ja maailmaa, yhteisestä sopimuksesta he antavat tilaa toistensa vihaisille äänille, asettuvat niiden kohteiksi. Ja Lotta miettii tyttöjä ja äärimmäisyyttä, sitä millaisena hän on oppinut tuntemaan tyttöjen elämään kuuluvan tuhovietin, ja

hänen mielensä läpi vilahtavat kuvat joissa langanlaihoiksi itsensä kuihduttaneet tytöt katsovat uhmakkaasti kameraan, elokuvien kohtaukset joissa tytöt vetäytyvät huoneisiinsa ja painavat terän iholleen ja kokeilevat miten heiveröinen on elävä ruumis. Heidän kärsimyksensä on myykkää, salaperäistä; kuihtumista, kitumista, hidastumista, vetäytymistä. Lotta harppoo portaat ylös, on pian mäen päällä, lepakko lentää räpiköiden edessä avautuvan parkkipaikan poikki, hän vilkaisee kerran taakseen eikä äkkiä osaa ravistella irti tunnetta siitä, että taakse jääneessä maisemassa, ringissä jossa mikrofoni kiertää ja jonka laitamilla tytöt tanssivat on jotain samalla tavalla kauhistuttavan luonnotonta ja simulaation kaltaista kuin uusien asuinalueiden havainnekuviissa.

Hän painelee parkkipaikan läpi kadulle ja lopulta baariin, jossa lösähtää Johanneksen ja Kasperin viereen nahkalla päällystettyyn loosiin ja ennen kuin kukaan muu ehtii avata suutaan, puuskahtaa: Nyt kyllä maistuis pari.

Johannes virnistää.

Lotta ottaa sen minkä saa: hän ottaa Johanneksen virnistyksen kiitollisuudella, tarttuu siihen, kuvittelee maailman ilman Moonaa ja alkaa elää sitä todeksi, antaa Moonan haalistua pois.

Ja kun Johannes myöhemmin sanoo Sä olet kaunis, musta sä oot aina ollut kaunis, takertuu Lotta siihen, päättää että koska hänelle ei ole olemassa muuta, tämän hän ottaa.

1

Pidä pää ylhäällä

Katse ylös, Kaarlo huutaa.

Lotta vilkaisee olkansa yli vaihtopenkkiä ja mulkaisee Kaarloa. Kaarlon huuto tuntuu siltä kuin joku töytäisisi rintakehään, survaisisi taaksepäin. Tule itse pelaamaan, Lotta huutaa mielessään, poskia polttee, hikipisarat taker-
tuvat ohimoille, joilla hiukset ovat ohutta valkoista nukkaa, vauvanuntuvaa.

Pidä Lotta pää ylhäällä, Kaarlo huutaa.

Näin Kaarlo hänelle kaikista useimmiten huutaa: Katse ylös. Tai: Rauha rauha.

Pelin sisällä ajankulu muuttuu. On päiviä, jolloin minuutit venyvät sisältä itseään pidemmiksi. On pelejä, joiden sisällä heidän hyökkäyksensä vyöryy pitelemättömänä nurmea pitkin ja silloin hän on ratas täydelliseksi viritetyssä koneistossa joka raksuttaa eteenpäin niin että jokainen syötön ajoitus, jokainen juoksu napsahtaa kohdilleen.

Tänään Lotta on rattaistosta irronnut pala, joka kääntyilee nurmella jähmeänä eikä tiedä, missä tapahtuu ennen kuin tapahtuu jo liiaksi.

Tänään Lotta on hermostunut ja muualla.

Kaarlo pyörittelee päätään ja mutristaa suutaan niin että leuan iho rusentuu pienille kuopille. Kaarlon ilme: mitä

minä sanoin. Kaarlo on valmentaja, jonka pettymys on hiljaista ja itsetyytyväistä. Kaarlo ei huuda, Kaarlo pyörittelee päätään kaikkitietävänä: olisit tehnyt niin kuin sanottiin.

Kaarlo on kaksikymmentäkuusi ja valmentanut heitä kolmen vuoden ajan.

Pari vuotta sitten alkoi toistua kaava, jossa heidän mentyään pelin tai harjoituksen jälkeen pukuhuoneeseen joku käänsi puheen siihen, miten sukisi Kaarlon kiharaa tukkaa jos voisi. He räkättivät mielikuvalle yhdessä. Ooh, kulta, he hokivat kimeällä nasaaliäänellä ja pitelivät hellästi Kaarlon näkymätöntä takaraivoa kämmeniensä välissä, nuolivat ilmaa. Näin se panee sen tyttöystävää perjantain kunniaksi, he sanoivat ja nussivat ilmaa alusvaatteisillaan suihkun jälkeen, valittivat kuin koirat, nauroivat lopulta niin ettei happi kulkenut, nauroivat lopulta niin kuin vain teini-ikäiset osaavat.

Jälkikäteen ajateltuna kyse oli ehkä siitä, että heidän oli jotenkin tehtävä Kaarlo pienemmäksi ja siksi Kaarlo alkoi elää heidän keskuudessaan uikuttavana hahmona, jolla oli hullun kiilto silmissään, Kaarlo oli muuten liian suvereeni. Kaarlolla oli enemmän valtaa kuin opettajilla: valta peluuttaa ja penkittää, pudottaa joukkueesta. Kentällä he olivat aina nöyriä ja kurinalaisia, uhma vain vieraili kasvoilla kun he vilkaisivat toisiaan kulmien alta, ja vasta pukuhuoneessa sama uhma pääsi valloilleen, ovi pamahti kiinni ja he olivat heti täydessä vauhdissa kuin portista espanjalaisen pikkukaupungin kujalle laskettu härkä.

Nykyään he eivät enää imitoi Kaarloa, paitsi Leila silloin kun he humaltuvat puistoissa alkukesän iltoina, silloin Leila toisinaan avaa suunsa ja aloittaa, Meneeköhän Kaarlo näkemään sen tyttöystävää, lypsää toisista naurua joka on

kuivunut jo ennen kuin alkaakaan, Ehkä, joku vastaa silloin, nostaa laiskasti kulmakarvaansa, vaihtaa aihetta.

Aiemmin he olivat lapsia, ja lapsina heillä oli illuusio siitä, ettei sillä mitä he sanovat ja tekevät ole vaikutusta aikuisiin.

Nyt he ovat päättäneet peruskoulunsa ja tuntevat tulleensa enemmän oikeiksi ihmisiksi ja samalla he ovat tulleet ajatelleeksi, millaisia ääniä pukuhuoneen ulkopuolelle on tihkunut, he ovat tulleet ajatelleeksi sitä kuinka ohuita vaneriseinät oikeastaan ovat.

Lotta ajattelee Leilan silmiä, Leilan painokkaille laskoksille rutistuneita silmiä kun Leila esittää Kaarloa nussimassa tyttöystävänsä.

Leila juoksee kohti päätyrajaa antamaan kulmaa, jonka antamisella ei ole kiirettä, he johtavat, mutta Leila juoksee kuin pelkäisi jonkun vievän häneltä kulmapotkunsaa.

Sairaalassa sairaanhoitajalla oli Leilan silmät. Sairaanhoitaja tuli paikalle kun Lotta, jonka päässä suhisi ja jonka jalat eivät kantaneet, yritti lähteä pakoon. Ennen kuin sairaanhoitaja tuli, Lotta ei tiennyt, missä oli. Kun hän räväytti silmänsä auki, katosta tuijottivat takaisin Puolen hehtaarin metsän asukkaat, säkkipimeyttä edeltänyt kuva liittyi kohti kirkasta kesätaivasta kohotettuun viinapulloon ja seuraava kuva oli tämä ja hän ajatteli heti ensimmäiseksi että hänen kannattaisi karata, ja hän nousi huterasti seisomaan ja oksensi kellertävää tahmaa pitkin lattiaa, ja sairaanhoitaja joka oli äkkiä ilmestynyt Lotan viereen sanoi, että hän oli sairaalassa, ja sairaanhoitaja sanoi Ota ihan rauhassa, sun äiti on tulossa.

Ajatus sairaalasta saa hänet puristumaan kasaan, sairaala versoo toisia kuvia, hämähä puistikko, muut vilkuilevat häntä läheltä ja kaukaa ja naureskelevat, vihlaaisu, Essin äiti

kumartuneena hänen ylleen kun hän makaa sammuneena nurmikolla, näyttikö Essin äiti siltä että Minä arvasin tämän tuosta tytöstä, ilkeämpi vihlaisu, hänen mielikuvasaan Essin äiti näyttää siltä että Minä arvasin, ja jos Lotta joutuu kohtaamaan nämä katseet ensi syksynä, hän –

Lotta!

Se on sun pallo, kuuluu, ja Lotta havahtuu, vastustajan pitkä laituri painelee tyhjää kaistaa hänen ohitseensa, ja Lotta pyrähtää vauhtiin. Jalat painavat, reidet ovat hapoilla, rintaan pistää. Hän kuvittelee kivun pois. Hän kuvittelee, miten juoksee tyttö joka ei tunne kipua, ja niin hän lähtee polkemaan, kuvittelee jalkansa rattaiksi koneistossa, automaattisesti jyllääviksi rattaiksi.

Hän saa etuvarpaansa väliin ja pallon yli sivurajasta.

Pelin jälkeen Lotta ruiskuttaa vettä juomapullosta kasvoilleen. Ne joukkueoverit, joiden kotiväki tapaa seistä kentän laidalla, purjehtivat vanhempiansa luokse. Isät taputtavat tyttäriään olalle, analysoivat heidän otteitaan kentällä.

Äiti oli katsomassa hänen peliään viimeksi vuosi sitten, seisoi pitkähelmaisessa trenssissään kentän laidalla, erillään muista vanhemmista, puhelin kädessä, vilkaisi välillä näytöstään ylös ja kun peli vihellettiin katki, Lotta kääntyi katsomaan äitiä ja äidin kasvoille syttyi laiska hymy, No niin, tässä sitä ollaan ja kannustetaan, ja kun Lotta pelin jälkeen hölkkäsi äidin luokse sanoi äiti tervehdykseksi että oli myöhä, että pitäisi vielä ehtiä kauppaan. Viereisellä kentällä oli juuri päättynyt kaksitoistavuotiaiden poikien piirisarjaottelu, ja Lotan seuraava edustavan joukkueen pojista yksi, kookas ja isoluinen, istui muutaman metrin päässä heistä ja nyyhkytti, suri pelisuoritustaan tai peliaikansa vähyyttä. Joukkuetta valmentava mies asteli pojan eteen ja kyykistyi.

Mitä sä täällä oikein vollotat, iso kundi. Painu helvettiin, poika sähisi. Mitä sä nyt, hei, mitä sä täällä itkua tihrustat kuin pikku likka, mies sanoi ja silloin Lotan äiti kääntyi ympäri äkkinäisesti niin että takin helmat hulmahtivat ja ärähti miehelle Anteeksi, mitä sä just sanoit, ja mies nousi ylös, älähti Häh tavalla joka kieli ettei mies ymmärtänyt miksi äiti sanoi mitä sanoi ja hermostui ennen kaikkea siksi että joutui hämmentymään, ja Lotta tarttui äitiä hihasta kun äiti sanoi Toistatko mitä äsken sanoit, mies mulkaisi heitä ja äiti tuhahti ja lähti viipottamaan kohti pukuhuoneita, risti kätensä rinnalleen. Koita nyt vielä vähän enemmän näyttää siltä että sä vihaat olla täällä, sanoi Lotta. Hän oli ollut heti äidin nähdessään varuillaan, äidin läsnäolo muutti hänet ilmapuntariksi, pisti kuulostelevaan lähestyvää ukkosta, ja niin kuin aina hän päätti kovettaa itsensä, olla aurinkoinen, nauttia olostaan tummien pilvien varjossa silkkaa uhmakkuuttaan. Ja niin kuin aina, hän hävisi mykän taistelunsa, äidin tunnelma tarttui häneen kuin purkka hiuksiin ja hän avasi suunsa ennen kuin ehti itsensä edelle, ja tilanne jonka hän oli päättänyt välttää oli jo käynnissä. Miten niin, äiti sanoi, mitä sä nyt. Täällähän mä olen iltaani kuluttamassa, miten tässä pitäis olla että kelpaisi? Tolleen kädet puuskassa, Lotta mutisi. Tauko. Näyttääkö toikin susta sitten siltä, että se vihaa olla täällä, kun sekin seisoo kädet puuskassa, sanoi äiti ja viittilöi kohti Kaarloa joka seisoi kentän laidalla Lotan joukkuetovereiden keskellä.

Nyt Kaarlo ilmestyy Lotan viereen, kysyy: Missäs sulla mieli tänään askaroi tuolla kentällä.

No haloo, missäköhän, sanoo Lotta. Kaarlo tietää, että seuraavana päivänä tulevat ammattikoulujen ja lukioiden valintatulokset, nimelistat ilmestyisivät nettisivuille. Kaarlo huokaa ja sanoo: Ihan sama. Miten niin ihan sama, Lotta

kysyy. Kaarlo hymyilee buddhan hymyä, katsoo häntä yläviistosta.

Aina tulee olemaan jotain päällä, koskaan ei oo sellaista tilannetta, että ei olis mitään mitä odottaa ja jännittää, loppukokeita, sitä että kysykö se koulun kuumin kundi nyt mua kahville siinä mielessä vai ei –

Lotta rypistää otsaansa.

– ja tässä iässä yksi tärkeimmistä taidoista, joka erottaa tulevat ammattilaiset muista on se, miten hyvin pystyy olemaan yheksänkyt minuuttia niin kuin mitään tollasta ei olis ollenkaan olemassa, mitään mikä on päätyrajojen ulkopuolella –

Joo joo, Lotta mutisee.

– ja sun rooliin kuuluu se, että sä menet kentälle voitamaan jokaisen pallon. Pyörimään sinne niinku, ikäänku, no sellaisena vittumaisena terrierinä. Teet niiden pelistä mahdollisimman vaikeeta, tai muuten sun hyödyt tollasena pelaajana on vähäiset.

Kaarlo sano mua vittumaiseksi terrieriksi, Lotta sanoo Leilalle kun he pyöräilevät pelin jälkeen kotiin. Hämärä laskeutuu sametinpehmeänä ja rakeisena maiseman ylle, taivas on kanervan värinen, horisontissa metsänreuna, musta siluetti iltataivasta vasten, vihreästä on iltavalossa jäljellä enää häivähdys puiden latvoissa.

Ai, no onpa törkeetä, Leila sanoo, maiskuttaa paheksuvasti.

Lotta avaa suunsa, on sanomassa Se tuntui tavallaan mukavalta, mutta vaientaa itsensä, jos Leila ei tunne häntä tämän vertaa niin olkoon, hän on tehnyt parhaansa kertoakseen kuka on. Lotta sylkäisee olkansa yli.

Kyllä se peli alkaa taas kulkea, Leila sanoo.

Edessä on alamäki, ja Lotta polkaisee itsensä täyteen vauhtiin. Sora rohisee renkaan alla, kun pyörä luisuu epätahtiin, etu- ja takarengas ovat eri radoilla, tuuli huutaa korvissa, sydän hakkaa, kämmenet hikoavat. Lotta usuttaa itseään olemaan jarruttamatta. Jyrkkä päättyy liikennevaloihin, ja hän jarruttaa viime hetkellä, eturengas tömähtää kivetykseen ja takarengas luiskahtaa alta, Lotta tietää kaatuvansa ennen kuin rojahtaa hiekalle polvilleen, ei irvistä, ei päästä äännähdystäkään.

Leila polkee hänet kiinni ja sanoo Vitun sekopää, Lotta nyppii polvistaan irti ihoon uponnutta soraa.

Lotta hymyilee Leilalle, se on äkkiä taas helppoa.

Mitä sä meinaat tehdä jos sä et pääse, Leila kysyy häneltä. Autotien pauhu muuttaa sanat puuroksi, Leila joutuu korottamaan ääntään.

Emmä tiiä, Lotta mutisee kun rekka pyyhkäisee ohi. En tiedä, hän toistaa, nyt lujempaa. Tuun syksyllä kouluun niin kuin aina ennenkin ja –.

Tauko. Hän irvistää.

Mä en kyllä haluais ite alottaa lukiota sillee että kaikkien vika muisto musta on joku sellanen missä mä makaan omasa laatassani, sanoo Leila. Lotta haluaisi ajatella maailman muistin olevan lyhyt, mutta Leila saa maailman kuulostamaan paikalta, jossa ivaavat katseet lävistävät hänet joka suunnasta, paikalta jossa Lotta räpiköi pyörteestä toiseen eikä Leilan auta kuin todistaa räpiköintiä vieressä voimattomana. Leila kohauttaa kulmiaan, hymyilee, tavoittelee ehkä sympatitaa, Lotta näkee katseessa vain säälin.

Lotta on käynyt kolmannesta luokasta asti samaa koulua. Lähes kaikki luokkakaverit ovat hakeneet oman koulun, Hienon Koulun, lukioon. Hienon Koulun lukiota oli esitelty

heille pitkin mennyttä talvea perinpohjaisesti, Lotta ei muista että toisista lukioista olisi sen enempää kerrottu vai eikö hän vain ollut kuunnellut, joka tapauksessa ammattikoulua ei ollut edes mainittu vaihtoehtona. Eräänä lumisena päivänä äidinkielen opettaja puhui Tuntemattoman sotilaan käsittelyn yhteydessä korsuihin jähmettyneistä ruumiista ja sotakarkureiden ampumisista ja aurinko paistoi niin lempeästi että tuntui mahdottomalta mahduttaa kahta todellisuutta samaan maailmaan, pölyhiukkasissa ja valossa kylpevää luokkahuonetta ja hyisiä, kuolemalta haisevia asuinkuoppia valtioiden liukuvilla rajoilla. Essi kysyi häneltä Mihin sä nyt ajattelit hakea, pitkin talvea Lotta oli uhonnut hakevansa lukuisiin eri kouluihin, toisiin kouluihin, vaikka joinain päivinä oman koulun lukio tuntui houkuttelevalta ja senkin hän oli myöntänyt ääneen, mutta juuri sinä päivänä hän oli kurkkuaan myöten täynnä Hienoa Koulua ja siellä vietettyjä vuosia.

Hän ajatteli itseään seisomassa rivissä kuoron kanssa, odottamassa esiintymisvuoroa kädet sylissä yhteen liitettynä, ja opettaja tuli yllättäen ja kiskaisi ne irti toisistaan, sanoi Sivistynyt Oppilas. Sivistynyt Oppilas tarkoitti että kun oppilas seiso katseen alaisena oli hänen tehtävänsä antaa sivistynyt vaikutelma pitämällä selkä suorassa ja kädet vartalon sivuilla, pitämällä katse avoimena ja suu kiinni. Lotasta tuntui kuin kohdasta johon opettaja oli tarttunut kiskaistakseen olisi levinnyt myrkkyä, hän mulkoili kaikkia jotka uskalsivat katsoa häntä kuin vanhojen lastenkirjojen nurkkaan häpeämään laitettu lapsi joka oli liian kovapäinen osatakseen hävetä. Hän ajatteli miten oli luokkansa kanssa juna-asemalla ja huusi toisella laiturilla seisovalle kaverilleen jotain, ja Marita sähähti, Muistakaa että olette koulun käyntikortti. Heille toivotettiin aina että he olivat

koulunsa käyntikortteja maailmalla. Kaamosjuhlassa luokkatovereiden vanhemmat kertoivat lastensa olevan koulun oppilaita kolmannessa polvessa, ja luokkatoverit olivat opettajien kummilapsia, niin kuin Emma, ja Emmen äiti opetti koulussa ja Emma kertoi aina äitinsä puheluista joita oli salakuunnellut ja niiden perusteella opettajat tuntuivat tietävän epämukavan paljon oppilaiden yksityiselämästä, ja kun koulu täytti vuosia voitti juhlien kunniaksi järjestetyn kirjoituskilpailun jonkun yksitoistavuotiaan oodi koululle, runo jossa kuvailtiin mahtipontisin sanankääntein miten ylpeä lapsi oli saadessaan käydä tätä koulua, ja kun voittajaruno luettiin ääneen auditoriossa, opettajat näyttivät hartailta.

Joten kun Essi esitti kysymyksensä, tuhahti Lotta, että hakisi mihin tahansa muualle paitsi tänne. Jiri, joka istui hänen edessään, kääntyi vaikkei ollut mitenkään keskusteluun osallisena ja sanoi profetaan vankkumattomalla varmuudella: Uhoa vaan, mutta katsotaan yhdeksän kuukautta tästä niin sä istut kuule ihan näissä samoissa pulpeteissa meidän muiden kanssa, ja Lotta, melkein kuusitoista, karahhti punaiseksi ja sanoi: Haista vittu, eikä hänellä ollut sen jälkeen muuta vaihtoehtoa kuin tulla sanojensa mittaiseksi. Opinto-ohjaajan luona vieraillessaan hän sanoi ettei halunnut jatkaa samassa koulussa, ja opinto-ohjaaja sanoi Kyllä sen pystyy ymmärtämään, jos täältä hakee vaikka johonkin taidelukioon, että haluaa jonkun erityispainotuksen, mutta että muuten tämä on opetuksen laadussakin mitattuna paras koulu mitä on, että sikäli tuntuu hassulta jos joku valitsee toisen niin sanotusti peruslukion tämän yli, että mitäs olit ajatellut, ja Lotta sanoi, että aikoi hakea ilmaisutaidon lukioon, se tuli ensimmäisenä mieleen. Ilmaisutaidon lukio laitettiin hakupapereihin, ja kevään mittaan hän ihmetteli, miten oli saattanut tehdä niin suuren päätöksen niin vähällä

harkinnalla. Hieno Koulu oli toinen vaihtoehto hänen hakupapereissaan, ja pitkin kevättä se oli alkanut tuntua vaihtoehdolta jonka kanssa hän voisi tarvittaessa olla sovussa.

Aivan viimeisiin viikkoihin asti Hieno Koulu oli tuntunut hyvältä toiselta vaihtoehdolta.

Liikennevaloissa Lotta katsoo Leilaa syrjäkarein ja sanoo Sit mä en vaan välitä mitä musta ajatellaan, jos siis niikseen tulee,

ja Leila sanoo: Selvä, sanoo sen niin kuin vanhempi joka suostuu hetken ajan lapsen mieliksi leikkimään tämän mielikuvitusmaailmassa.

Punainen valo vaihtuu vihreäksi ja Lotta polkaisee itsensä liikkeelle, ei odota Leilaa.

Kun hän oli keväällä toimittanut hakupaperit ilmaisutaidon lukioon, hänen oli pitänyt pyytää perheen ulkopuoliselta aikuiselta allekirjoitus papereihin, joissa luetteli harrastuneisuutensa. Hän oli pyytänyt allekirjoituksen Kaarloilta, joka oli päivätöissä kuvausassistenttina suurella kaupallisella tv-kanavalla.

Lotta heilutteli treenien jälkeen papereita Kaarlon nenän alla, No, millos hoidetaan meidän bisnekset, ajatteli että Kaarlo taputtaisi häntä harteille, allekirjoittaisi saman tien.

Hänen yllätyksekseen Kaarlo kysyi,

Saaks mä kysyy miks sä haluat tonne?

Musta tulee julkkis, Lotta vitsaili. Kaarlo katsoi häntä kulmat koholla niin kuin Kaarlo katsoi aina silloin kun yritti saada heidät ymmärtämään jotain itse. Hyvä on, Kaarlo sanoi lopulta, kohautti harteitaan, sutaisi nimensä paperiin.

Lotta jarruttaa risteyksessä, jossa he Leilan kanssa aina eroavat ja kääntyy.

Leila polkee hänen luokseen ja hyppää alas pyörän selästä.

Eron hetki: Lotta katsoo Leilaa silmiin, pieniin mantelinmuotoisiin silmiin, ja Leila tuijottaa häntä takaisin ja katseessa häivähtää suru. Kun Leila katsoo häntä niin että kipunoi, on se Lotalle helpompaa, ollessaan vihan kanssa kasvokkain tuntee hän itsensä voimalliseksi. Nyt Leila on yhtä aikaa alistunut ja syyttävä ja voiman sijaan Lotta tuntee häpeää siitä, miten antautuu Leilan kanssa ärtymykselleen, miten kyvytön on pidättäytymään siitä.

Ja Lotta sulaa.

Äkkiä risteyksessä seisominen tuntuu jäähyväisiltä, vaikkeivät nämä olekaan jäähyväiset, eihän Lotta ole lähdössä joukkueesta mihinkään. Äkkiä varmuus siitä, että kaikki on jo peruuttamattomasti muuttunut, laskeutuu painavana hänen ylleen.

Haluutko vetää jurrit, Lotta kysyy Leilalta.

Ai tänään?

Ni.

Mun porukat tuli eilen kotiin.

No mennään ulos johonkin?

Mä luulen et mun on parempi olla tänään ilta kotona niiden mieliks.

Ku mun on pakko, ku mä en kestä niin mun on ihan pakko keksiä jotain, mä en jaksa vaan hermoilla himassa yksin –

Kato joku hyvä leffa tai sarja? Jotain kunnon eskapismia?

Eiku pliis ku –

Ne on ollu viime aikoina aika vitun tarkkoja kaikesta –

No keksit jotain, tää on nyt sillee erityistapaus –

Mä en oikeesti pysty nyt.

Jaaha, okei, sanoo Lotta kuivasti.

Me pidetään sulle peukkuja kaikki, Miriam lähetti terveisiä, Leila huutaa hänen peräänsä.

Kiitti, hän kirahtaa ja kiihdyttää taas kuumissaan vauhtiin, väistää juuri ja juuri edessä olevan ojan. Katse ylös, hän kuulee Kaarlon kaikuna. Lotta! Katse ylös.

Ensimmäinen muisto jalkapallosta:

En mä tehnyt mitään, Lotta sanoi.

Hän oli esikoululainen, harvahammas jumppatunnilla.

Jere huusi niin, että maailma ympärillä laajeni äänen voimasta.

Jere makasi maassa ja nosti kasvonsa, nenän kohti taivasta, ja kaikki näkivät miten Jeren alahuuli vuoti verta. Jeren etuhampaat, terävät pienet kissaeläimen hampaat, olivat lävistäneet alahuulen, kun Jere oli kaatunut ja lyönyt leukansa.

Muut lapset seisoivat tiiviinä parvena ja tuijottivat.

Oli toukokuu: aurinko paistoi, katupöly velloi ilmassa.

Menkääs tonne toisen ryhmän luo leikkimään hippaa, esikoulun opettaja sanoi.

En mä tehnyt mitään, Lotta sanoi taas.

Toinen opettaja nosti Jeren ylös, pudisteli isoimmat hiekat Jeren polvista, otti tämän syliinsä, opettaja ja Jere loittonivat. Ja muut lapset, hekin lähtivät, seurasivat käskyä viiveellä, ja Mikko viivytteli vielä viimeisenä, yritti kuulla mitä puhuttiin, korppikotka. Mene pois, Lotta rääkäisi. Mikko luimisteli ja meni.

He olivat pelanneet jalkapalloa. Opettaja oli laittanut Isabellan ja Jeren valitsemaan joukkueita, Lotta seisoi rivissä, tummat pilvet kasautuivat ylle sillä hän tiesi, miten tämä tulisi menemään, ja kuuli kuinka Jere kutsui valintavuorollaan luokseen kaverinsa eli pojat, ja jalkapallopojat virnistelivät riemuissaan jo rientäessään toistensa luo ja Isabella

hymyili valoisasti kun pääsi valitsemaan kaverinsa eli työt, Idiootti, Lotta ajatteli. Lotta juoksi untuvainen otsa hiessä ja työt hänen joukkueessaan seisoivat kentällä kuin lumiukot, ja pojat tekivät kaksi, kolme, neljä maalia, ja kun Jere oli jälleen päässyt yksin läpi ja kuljetti palloa kohti maalia, jota vartioiva Isabella väisti tulevaa laukausta jo etukäteen, Lotta päätti että ei enää, hän ei enää kestänyt, ja sitten sattui ja tapahtui. Aina sattui ja tapahtui.

Kaiken tämän jälkeen kenttä oli autio, kentällä olivat enää Lotta ja opettaja, ja opettaja antoi jalkapallon Lotalle.

Tossa, opettaja sanoi ja osoitti heidän edessään olevaa seinää.

Potkit tohon niin kauan ettei kiukuta enää.

Ja Lotta potki, potki ja muuttui punaiseksi ja hoki miehensä sanoja joita ei koskaan ollut lausunut ääneen, hän oli niin vihainen että hoki itsekseen vitun Jere ja vitun Terhi ja vitun Isabella ja vittu vittu vittu kaikki ja varpaita kivisti ja pallo läjähti seinään ja vittu ja läjähti ja vittu ja hän oli punainen ja pitelemätön eikä enää koskaan häviäisi.

Kolmannen luokan syksyllä, EM-kisojen katsomisen jälkihuumassa, aikakauslehden urheiluliitteen analyysit puhki luettuaan ja television ääressä jännitettyään hän vaati saada aloittaa pelaamisen. He menivät äidin kanssa urheilu-kauppaan ja ostivat tarjouksesta pallon ja säärisuojat ja korkeat sukat ja nappulakengät. Ensimmäisissä harjoituksissa kävi ilmi, että pallo oli liian iso, hiekkakentällä piti olla hiekkapelihousut ja nappulakengät oli tarkoitettu nurmelle ja kaiken lisäksi ne olivat rautaiset ja vaaralliset, eikä Lotta saanut vaarallisten varusteidensa vuoksi osallistua loppupeliin. Hän istui hiekkakentän laidalla ja kiroili mielessään sitä, miten typerän vaikutelman oli antanut itsestään

luullessaan että jalkapalloilijaksi tulemiseen riitti pallon ja nappulakenkien ostaminen. Hän katsoi toisia lapsia, jotka poukkoilivat kaikki kohti kenttää pitkin pomppivaa palloa. Osa tytöistä väisti korkeita palloja ja suojasi kasvonsa. Lotta näki välejä, tyhjiä tiloja, syöttölinjoja. Pelin syke tuntui siirtyvän hänen ihonsa alle, täriseyttävän häntä. Hän vaihtoi painoa jalalta toiselle, hakkasi oikealla nyrkillä vasenta kämmentään. Syötä, hän huomasi karjuvansa ja kaikki kentällä pysähtyivät ja katsoivat häntä, valmentaja myös. Kukaan ei sanonut mitään, paitsi valmentaja, joka sanoi Jatkakaa vaan tosta, ja peli jatkuu, ja Lotta vajosi istumaan kentän laidalle.

Kotimatalla hän päivitteli äidille sitä, miten huonoja toiset olivat, kuinka paljon parempi hän olisi ollut, jos olisi päässyt kentälle, vaikka muut olivat harrastaneet paljon kauemmin. Mikset päässyt, äiti kysyi otsa rypyssä. Lotta kertoi, että kaikki varusteet olivat väärää. Äiti puuskahti Rahaa on noihin nyt upotettu, eikä mitään pikkusummaa, että tällaiseksi kilpavarusteluksi on mennyt kaikki lasten kerhot ja muut. Lotta kiemurteli vaivaantuneena ja toivoi, että olisi pitänyt suunsa kiinni. Ne ei antanu mun pelata, hän mutisi ja äiti huokaisi ja pyöräytti rattia ja ajoi suoraan Intersportiin, missä Lotta sai tarvitsemansa. Joko kelpaa, äiti kysyi paluumatkalla, ja Lotta sanoi Kiitos, kiitos ja heittäytyi halaamaan äitiä. Äiti kulta, hän lisäsi mairittelevasti. Hän pelkäsi että vaikuttaisi kiittämättömältä, ajatteli äidin sanoja syntymäpäiväjuhlien jälkeen: Kaikki tämä ja neiti vaan istuu naama vääränä.

Niin hänestä tuli jalkapalloilija. Harjoitusten välipäivänä hän laittoi seuraavan treenikerran asun valmiiksi työtuoilleen. Hän hinkkasi nappulakengät puhtaiksi kynsilakanpoistoaineella ja laskosti vaatteet sievään pieneen pinoon, jonka keskelle hän asetteli täsmällisesti kenkensä.

Mitä jos on aina vääränlainen?
Vihainen tyttö, vittumainen tyttö,
ahdistunut tyttö. Ilonpilaaja. Nuori
nainen, joka ei sovi kaveriporukkaan
eikä tunnu koskaan osaavan vastata
muiden odotuksiin, saa raivarit ja vetää
aina överiksi. Silloin saattaa hamuta
vapautta sieltä mistä sitä edes hetken
löytää: ensin urheilukentältä, sitten
päihteistä, syömisestä tai syömättä
jättämisestä. Eikä silti pääse toisten
katseita pakoon.

ILONPILAAJA on 2000-luvun kasvu-
tarina, säästelemätön ja omaääninen
kertomus naiseuden ahtaasta määri-
telmästä sekä siihen sopimattoman
ihmisen osasta. Se kysyy, mistä on
pienet tytöt tehty, ja vastaa: vapauden-
kaipuusta, saatana. Ihan niin kuin
kaikki muutkin.

